

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ **È Ě** **ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ** κατά **ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή αριθ.34339/02)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

28 Απριλίου 2005

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 28.4.2005

(υπογραφή) S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση **È Ě** **και λοιπών κατά Ελλάδας,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. TULKENS,

Κυρία E. STEINER,

Κύριο Κ. ΗΑΪΪΕΒ,

Κύριο D. SPIELMANN,

Κύριο S.E. JEBENS, *δικαστές,*

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 5 Απριλίου 2005,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 34339/02) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από πενήντα έναν υπηκόους του Κράτους αυτού («οι προσφεύγοντες»), των οποίων τα ονόματα αναγράφονται στον συνημμένο πίνακα και οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 17 Σεπτεμβρίου 2002 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Μ. Απέσσο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 14 Νοεμβρίου 2003, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την αιτίαση την ελκόμενη από την διάρκεια της διαδικασίας στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης,

αποφάσισε να αποφανθεί ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

4. Σύμφωνα με το νομοθετικό διάταγμα 2109/1992, η κλίμακα των μισθών που καταβάλλονται στους εν ενεργεία αξιωματικούς από το 1989 θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί ως βάση για την αναπροσαρμογή της σύνταξης που καταβάλλεται στους απόστρατους αξιωματικούς από το Ταμείο Αλληλοβοηθείας Στρατού. Αν και αυτό το νομοθετικό διάταγμα τέθηκε σε ισχύ στις 29 Δεκεμβρίου 1992, οι προσφεύγοντες δεν έλαβαν αυτό το συμπλήρωμα σύνταξης.

5. Την 1^η Φεβρουαρίου 1994, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών μία αγωγή αποζημίωσης στρεφόμενη κατά του Ταμείου Αλληλοβοηθείας Στρατού προκειμένου να εισπράξουν αυτό το συμπλήρωμα σύνταξης.

6. Στις 31 Μαΐου 1996, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών απέρριψε την αγωγή τους ως αβάσιμη (απόφαση αριθ. 8504/1996).

7. Στις 12 Δεκεμβρίου 1996, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση κατά της πιο πάνω απόφασης.

8. Στις 21 Μαρτίου 2001, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών κήρυξε την έφεση αοραδέκτη διότι οι προσφεύγοντες δεν εκπροσωπήθηκαν νόμιμα στη συζήτηση και παρέλειψαν να καταβάλουν το παράβολο που προβλέπεται από τον νόμο για την άσκηση της έφεσης (απόφαση αριθ. 1382/2001). Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στους προσφεύγοντες στις 26 Μαρτίου 2002. Δυνάμει του νόμου 2944/2001, οι προσφεύγοντες δεν είχαν το δικαίωμα να ασκήσουν αίτηση αναίρεσης, διότι το αντικείμενο της διαφοράς ήταν κατώτερο των 2.000.000 δραχμών (περίπου 6.000 ευρώ).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

9. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

10. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε την 1^η Φεβρουαρίου 1994, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και έληξε στις 21 Μαρτίου 2001, με την έκδοση της απόφασης αριθ. 1382/2001 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών (βλέπε *Παπαχελάς κατά Ελλάδας* [GC] αριθ. 31423/96, § 35, CEDH 1999-II). Διήρκεσε επομένως επτά χρόνια δύο μήνες περίπου για δύο βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

11. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου.

B. Επί της ουσίας

12. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι έκαστο στάδιο της διαδικασίας διεξήχθη με ταχύτητα. Αναφέρεται ειδικότερα στην υπερφόρτωση του πινακίου του Διοικητικού Εφετείου για να αιτιολογήσει μία σχετική καθυστέρηση που μπορεί να είχε η υπόθεση ενώπιον του δικαστηρίου αυτού.

13. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

14. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Μανιός κατά Ελλάδας*, αριθ. 70626/01, 11 Μαρτίου 2004). Ειδικότερα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η διαδικασία ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών διήρκεσε τέσσερα χρόνια και τρεις μήνες περίπου. Επιπλέον, στο μέτρο που η Κυβέρνηση επικαλείται την υπερφόρτωση του πινακίου του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του, η χρόνια υπερφόρτωση του πινακίου ενός δικαστηρίου δεν αποτελεί έγκυρη δικαιολογία και ότι, συνεπώς, τα Συμβαλλόμενα κράτη έχουν την υποχρέωση να οργανώσουν το δικαστικό σύστημά τους κατά τρόπο ώστε τα δικαστήριά τους να εγγυηθούν σε όλους το δικαίωμα να δικαστούν μέσα σε λογική προθεσμία (*Signe κατά Γαλλίας*, αριθ. 55875/00, § 37, 14 Οκτωβρίου 2003).

15. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης στην παρούσα υπόθεση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του πάνω στο ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

16. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, διότι δεν έτυχαν δίκαιης δίκης. Ειδικότερα, παραπονούνται διότι η απόφαση αριθ. 1382/2001 του Διοικητικού Εφετείου δεν ήταν επαρκώς αιτιολογημένη.

Επί του παραδεκτού

17. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 35 § 1 της Σύμβασης, μπορεί να επιληφθεί μόνον «μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από την ημερομηνία της τελεσίδικης εθνικής απόφασης». Η διάταξη αυτή έχει ως σκοπό να δώσει στα Συμβαλλόμενα Κράτη την ευκαιρία να αποτρέψουν ή να επανορθώσουν τις επικαλούμενες παραβιάσεις εναντίον τους πριν οι αιτιάσεις αυτές να υποβληθούν ενώπιόν του (*Cardot κατά Γαλλίας*, απόφαση της 19 Μαρτίου 1991, série A no. 200, σελ. 19, § 36, και *Remli κατά Γαλλίας*, απόφαση της 23 Απριλίου 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-II, σελ. 571, § 33). Η αιτίαση η οποία πρόκειται να υποβληθεί ενώπιόν του πρέπει πρώτα να εγερθεί, τουλάχιστον κατ'ουσίαν, σύμφωνα με τους

τύπους και μέσα στις προθεσμίες που επιτάσσονται από το εθνικό δίκαιο, ενώπιον των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων (πιο πάνω αναφερόμενες αποφάσεις *Cardot*, σελ. 18, § 34 και *Remli*, ομοίως).

18. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, μέσω του ενδίκου μέσου της έφεσης, τα εθνικά δικαστήρια θα μπορούσαν να είχαν επανεξετάσει επί της ουσίας τις αγωγές αποζημίωσης των προσφευγόντων και, μέσω αυτού, οι τελευταίοι θα μπορούσαν να επιτύχουν την επανόρθωση της ζημίας που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν. Εν τούτοις, η προσφυγή τους ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών κηρύχθηκε απαράδεκτη για τον λόγο ότι δεν εκπροσωπήθηκαν νομίμως στην συζήτηση και παρέλειψαν να καταβάλουν το παράβολο που προβλέπεται από τον νόμο για την άσκηση της προσφυγής. Έπεται ότι οι προσφεύγοντες δεν εξήντησαν εγκύρως τα εθνικά ένδικα μέσα, αφού η προσφυγή τους κηρύχθηκε απαράδεκτη εξαιτίας των δύο παραλείψεων που είναι καταλογιστέες σε αυτούς.

19. Κατά συνέπεια, η αιτίαση αυτή πρέπει απορριφθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ. 1

20. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται επίσης διότι η απόρριψη της αγωγής τους από τα επιληφθέντα δικαστήρια προσέβαλε το δικαίωμα για σεβασμό της περιουσίας τους που προστατεύεται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

Επί του παραδεκτού

21. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η επικαλούμενη αξίωση των προσφευγόντων δεν μπορεί να θεωρηθεί «περιουσία» με την έννοια του

άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, αφού αυτή ουδέποτε διαπιστώθηκε και εκκαθαρίστηκε από δικαστική απόφαση έχουσα ισχύ δεδικασμένου. Εν τούτοις, αυτή είναι η προϋπόθεση ώστε μία αξίωση να είναι βεβαία και απαιτητή και, συνεπώς, να προστατεύεται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 (βλέπε *Ελληνικά Διυλιστήρια Στραν και Στρατής Ανδρεάδης κατά Ελλάδας*, απόφαση της 9 Δεκεμβρίου 1994, série A, no. 301-B).

22. Ειδικότερα, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, ενόσο η υπόθεσή τους εκκρεμούσε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, η αγωγή τους δεν γεννούσε, για λογαριασμό των προσφευγόντων, κανένα δικαίωμα για αξίωση, αλλά μόνον το ενδεχόμενο να εισπράξουν τέτοια αξίωση. Κατά συνέπεια, οι αποφάσεις που απέρριψαν την αγωγή των προσφευγόντων δεν μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα την αποστέρησή τους από ένα περιουσιακό στοιχείο του οποίου ήσαν κύριοι.

23. Συνεπώς, αυτό το τμήμα της προσφυγής είναι προδήλως αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

24. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

25. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν 15.308 ευρώ για την ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν.

26. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη αποζημίωση.

27. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν θα μπορούσε να εικάσει τα συμπεράσματα στα οποία θα είχε καταλήξει το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, αν οι προσφεύγοντες δεν είχαν παραλείψει να πληρώσουν το παράβολο που προβλέπεται από τον νόμο για την άσκηση της προσφυγής τους (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 8). Εν τούτοις, θεωρεί ότι αυτή η παράλειψη εκ μέρους των προσφευγόντων στο στάδιο της έφεσης στέρησε την διαφορά από οποιοδήποτε διακύβευμα που αυτή θα μπορούσε να είχε γ'αυτούς. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο κρίνει ότι η ηθική βλάβη επανορθώθηκε επαρκώς από την διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης στην οποία οδηγήθηκε.

B. Εξοδα και δικαστική δαπάνη

28. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 20.400 ευρώ για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζουν κανένα τιμολόγιο ή απόδειξη είσπραξης αμοιβής.

29. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι οι αξιώσεις των προσφευγόντων είναι υπερβολικές και πλήρως αβάσιμες.

30. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

31. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν οι προσφεύγοντες στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η διάρκεια μιας διαδικασίας μπορούσε να επιφέρει μία αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης των προσφευγόντων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι πρέπει επομένως να ληφθεί υπόψη το γεγονός αυτό (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Caruano κατά Ιταλίας*, απόφαση της 25 Ιουνίου 1987, série A no. 119-A, σελ. 15, § 37). Εν τούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν κανένα τιμολόγιο αναφορικά με τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των επιληφθέντων δικαστηρίων. Συντρέχει επομένως λόγος να απορριφθεί αυτό το τμήμα των αξιώσεών τους. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιόν του, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις των τελευταίων, οι οποίοι δεν εκπροσωπήθηκαν από δικηγόρο, δεν αναλύονται και δεν συνοδεύονται από τα απαραίτητα παραστατικά. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το αίτημά τους και ως προς το σημείο αυτό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή σε ό,τι αφορά την αιτίαση την ελκόμενη από την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και απαράδεκτη ως προς τα λοιπά.
2. *Αποφαίνεται ότι* υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται ότι* η διαπίστωση της παραβίασης παρέχει αφ'εαυτής επαρκή δίκαιη αποζημίωση για την ηθική βλάβη που υπέστησαν οι προσφεύγοντες.

4. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης αποζημίωσης.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 28 Απριλίου 2005 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren NIELSEN

Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Πίνακας των προσφευγόντων

1. È Ě
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.

- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.
- 32.
- 33.
- 34.
- 35.
- 36.
- 37.
- 38.
- 39.
- 40.
- 41.
- 42.
- 43.
- 44.
- 45.
- 46.
- 47.

48.

49.

50.

51.

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 25 Μαΐου 2005

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος

